

– Farliga patriarkala mönster rättfärdigas med kulturen

Traditionella värderingar används för att förtrycka kvinnor. Så är det än idag i Sydafrika, trots en befrielseörelse som tidigt i kampen framhävde just kvinnors situation och trots att denna rörelse sedan vunnit makten i landet.

Ur tidskriften *Södra Afrika* nr. 2 2010

“KAMPEN MOT FÖRTRYCK I VÅRT LAND försvagas av de traditionalistiska konservativa och primitiva begränsningar som mansdominerade strukturer inom rörelsen tvingar på kvinnor, liksom de lika traditionalistiska kvinnliga attityder att de ska underordna sig.” Så skrev ANC-ledaren Oliver Tambo under kampen mot apartheid. Detta citat lyfter Pregs Govender gärna fram. Hon är vice ordförande för den sydafrikanska kommissionen för mänskliga rättigheter.

– Tambos ord är mer relevanta än någonsin. Kulturen används mer och mer idag för att rättfärdiga väldigt farliga patriarkala mönster, inte bara i Sydafrika utan i hela världen.

Högervridna religiösa grupper från alla stora religioner utnyttjar kulturen för att motarbeta kvinnors rättigheter. Om man lyssnar på en ayatolla i Irak eller en baptistpräst i USA så talar de samma språk.

EN HISTORIA OM OLYDNAD är undertiteln på Pregs Govenders självbiografi *Love and Courage*. Olydnad är en nödvändig del av kampen för frihet, inte minst frihet från patriarkatet.

– Patriarkala system kännetecknas av hur folk slutar tänka själva och blir beroende av någon annan, en politisk ledare, äkta man eller präst.

Pregs Govender har aldrig kompromissat med vad hon tror på. Hon har irriterat och varit i vägen för det manliga etablissemangen i hela sin karriär. Att hon alls lyckats ha en karriär visar på stor styrka, kontakter och en god portion tur. Många kvinnor som i likhet med Govender vägrat inrätta sig i ledet, har helt enkelt rensats bort.

– Individer kan inte skapa förändring i en institution som utformats för att gynna de rika. Se på ANC:s kvinnoförbund. De agerar inte för att gynna kvinnors rättigheter utan för att gynna partiet. De utgör en tjänstgörande struktur för det patriarkala partiet. Genom sådana strukturer skiljs kvinnor med makt från kvinnor utan makt.

Utbildad till lärare och med en bakgrund inom fackföreningsrörelsen organiserade Pregs Govender *National Coalition for a Women's Charter*. Där mobiliserades runt två miljoner kvinnor för att säkerställa att kvinnors rättigheter skulle bli en del av Sydafrikas nya grundlag.

1994 valdes hon in i parlamentet där hon framgångsrikt kämpade

Pregs Govender har aldrig kompromissat med vad hon tror på.

Foto: Jacana Media

pade för att få med ett kvinnoperspektiv i nationella budgeten. Regeringen lovade 1996 att ”minska de militära utgifterna och satsa resurserna på att stärka kvinnor”, ett häpnadsväckande åtagande som tyvärr inte höll särskilt länge. Redan 1998 påbörjades förhandlingarna kring vapenaffären som skulle komma att kosta miljarder, kanske upp till 100 miljarder rand.

– Vapenaffären är viktig för kvinnor eftersom den tar resurser från vanligt folk. Pengarna skulle ha använts för att bekämpa fattigdom, men går istället till vapen. Kvinnor förväntas sedan fylla glappet med sitt arbete och sina egna resurser.

KAMPEN MOT DEN GIGANTISKA höjningen av vapenbudgeten vann dock inte Pregs Govender. När vapenaffären med Sverige röstades igenom 2001 var hon den enda ledamoten som röstade nej. Året efter avgick hon ur parlamentet på grund av regeringens inställning till vapenaffären, hiv och aids och sexuella övergrepp mot barn.

– Idag finns det en stor rädsla bland kvinnor i ledarskiktet, säger Pregs Govender. Hoppet finns i små nya initiativ som lantarbetarnas fackförening Sikhula Sonke. Men det finns också en risk att dessa små rörelser börjar motarbeta varandra.

VIKTORIA OLAUSSON